

VIII. ZDRAVSTVENA EKOLOGIJA

ZDRAVSTVENA KONTROLA NAMIRNICA I PREDMETA OPĆE UPORABE 198

Tablice:

1. Kontrola ispravnosti i kvalitete namirnica i predmeta opće uporabe u Zavodu za javno zdravstvo u Osječko-baranjskoj županiji u 2008. godini - po kategoriji uzorka 198
2. Broj pretraga ispravnosti i kakvoće namirnica i predmeta opće uporabe u Zavodu za javno zdravstvo u Osječko-baranjskoj županiji u 2008. godini - po vrsti pretrage 199

KONTROLA ZDRAVSTVENE ISPRAVNOSTI VODE ZA PIĆE I OSTALIH VODA 200

Tablice:

1. Rezultati zdravstvene kontrole voda u Osječko-baranjskoj županiji u 2008. godini 201
2. Uzroci zdravstvene neispravnosti voda u Osječko-baranjskoj županiji u 2008. godini 202

MJERENJE KONCENTRACIJE PELUDI ALERGOGENIH BILJAKA U ZRAKU NA PODRUČJU OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE 203

Slike:

1. Udio peludi drveća, trava i korova u ukupnoj količini peludi u 2008. godini na mjernoj postaji 1. Osijek, F. Krežme 1 204
2. Kretanje koncentracije peludi ambrozije (*Ambrosia artemisiifolia*) u 2008. godini na mjernoj postaji 1. Osijek, F. Krežme 1 205
3. Prikaz rezultata mjerenja koncentracije peludi svih ostalih biljaka na mjernoj postaji 1. Osijek, F. Krežme 1 205
- 3/a Prikaz rezultata mjerenja koncentracije peludi svih ostalih biljaka na mjernoj postaji 1. Osijek, F. Krežme 1 206
- 3/b Prikaz rezultata mjerenja koncentracije peludi svih ostalih biljaka na mjernoj postaji 1. Osijek, F. Krežme 1 206
4. Udio peludi drveća, trava i korova u ukupnoj količini peludi u 2008. godini na mjernoj postaji 2. Našice, Bana Jelačića 6 207
5. Kretanje koncentracije peludi ambrozije (*Ambrosia artemisiifolia*) u 2008. godini na mjernoj postaji 2. Našice, Bana Jelačić 6 208
6. Prikaz rezultata mjerenja koncentracije peludi svih ostalih biljaka na mjernoj postaji 2. Našice, Bana Jelačića 6 209
- 6/a Prikaz rezultata mjerenja koncentracije peludi svih ostalih biljaka na mjernoj postaji 2. Našice, Bana Jelačića 6 209
- 6/b Prikaz rezultata mjerenja koncentracije peludi svih ostalih biljaka na mjernoj postaji 2. Našice, Bana Jelačića 6 210

ZDRAVSTVENA KONTROLA NAMIRNICA I PREDMETA OPĆE UPORABE

Tablica 1.

KONTROLA ISPRAVNOSTI I KVALITETE NAMIRNICA I PREDMETA OPĆE UPORABE U ZAVODU ZA JAVNO ZDRAVSTVO U OSJEČKO-BARANJSKOJ ŽUPANIJI U 2008. GODINI - PO KATEGORIJI UZORKA

KATEGORIJA UZORKA	BROJ UZORAKA			%
	UKUPNO	ISPRAVNO	NEISPRAVNO	neispravnih
Aditivi i začini	82	65	17	20,7
Alkoholna pića	55	54	1	1,8
Ambalaža	57	57		
Bezalkoholna pića	35	31	4	11,4
Brisevi	6.537	6.180	357	5,5
Dječje igračke	7	7		
Drugo	9	9		
Duhan i duhanski proizvodi	1	1		
Gotova jela i polugotova jela	443	428	15	3,4
Jaja i proizvodi od jaja	27	27		
Kava,kakao i čajevi	52	46	6	11,5
Kolači	88	76	12	13,6
Kruh,tjestenina,keksi	420	402	18	4,3
Masti i ulja	73	73		
Mesni proizvodi	31	28	3	9,7
Meso	97	83	14	14,4
Mliječni proizvodi	59	56	3	5,1
Mlijeko	18	8	10	55,6
Ostalo	54	49	5	9,3
Posuđe,pribor i uređaji	27	27		
Povrće i proizvodi od povrća	97	97		
Ribe,školjke i rakovi	10	8	2	20
Sladoled	38	31	7	18,4
Snack proizvodi,sjemenke,plodovi i sl.	107	93	14	13,1
Sred.za održav.osobne hig.njegu i uljep.	43	42	1	2,3
Sredstva za održavanje čistoće u kućans.	29	29		
Stočna hrana	175	127	48	27,4
Šećer,bomboni,čokolada i med	211	206	5	2,4
Voće i voćni proizvodi	225	209	16	7,1
Žitarice,leguminoze i brašno	162	159	3	1,9
UKUPNO	9.269	8.708	561	6,1

ZDRAVSTVENA EKOLOGIJA

Tablica 2.

BROJ PRETRAGA ISPRAVNOSTI I KAKVOĆE NAMIRNICA I PREDMETA OPĆE UPORABE U ZAVODU ZA JAVNO ZDRAVSTVO U OSJEČKO-BARANJSKOJ ŽUPANJI U 2008. GODINI - PO VRSTI PRETRAGE

NALAZ	BROJ PRETRAGA			% neispravnih
	UKUPNO	ISPRAVNO	NEISPRAVNO	
Brisevi	19.599	19.143	456	2,3
Kromatografija	3.399	3.399		
Kvalitet	3.515	3.515		
Metali	3.485	3.484	1	0
Mikrobiološki	4.904	4.704	200	4,1
Namirnice i jela	3.943	3.882	61	1,5
UKUPNO	38.845	38.127	718	1,8

KONTROLA ZDRAVSTVENE ISPRAVNOSTI VODE ZA PIĆE I OSTALIH VODA

U 2008. godini izvršeno je 55.942 kemijskih i mikrobioloških pretraga u 4.473 uzoraka vode, od čega najviše vode za piće (71%), potom voda za rekreaciju (bazenske vode, vode za terapiju i rehabilitaciju te prirodna kupališta) (12%) i površinskih voda (8%)

BROJ UZORAKA VODA

4473

- voda za piće		3175
- javni vodovod (bez sirove vode)	2615	
- sirova voda	211	
- ostali javni vodoopskrbni objekti	275	
- zdenac	65	
- u originalnoj ambalaži	9	
- bazenskih voda		475
- prirodna kupališta		58
- površinskih voda		376
- otpadnih voda		58
- demineralizirana voda		26
- voda u sustavu hemodijalize		258
- ostale vode		47

Ukupan broj pretraga

55942

MIKROBIOLOŠKI	20511
KEMIJSKI	35431

Voda za piće bila je neispravna u 24% analiziranih uzoraka, a najviše u uzorcima iz zdenaca (individualna vodoopskrba) i javnih vodoopskrbnih objekata (bez prerade). Voda iz javnih vodovoda bila je neispravna kod 19% analiziranih uzoraka.

Voda za piće bila je kemijski neispravna u 12,5% analiziranih uzoraka, a najviše u uzorcima iz i zdenaca i javnih vodoopskrbnih objekata (bez prerade). Voda iz javnih vodovoda bila je neispravna kod 12,2% uzoraka (prije prerade kod 75,9%, a nakon prerade i dezinfekcije kod 7,5%). Najčešći su uzroci kemijske neispravnosti vode za piće bile povišene koncentracije arsena, mangana i željeza.

Voda za piće bila je mikrobiološki neispravna kod 15,1% uzoraka, a najviše kod zdenaca. Najčešći je uzrok neispravnosti bio povećan broj kolonija. U uzorcima javnih vodoopskrbnih objekata izolirana je tijekom ljeta *Escherichia coli*.

ZDRAVSTVENA EKOLOGIJA

Tablica 1.

REZULTATI ZDRAVSTVENE KONTROLE VODA U OSJEČKO-BARANJSKOJ ŽUPANIJI U 2008. GODINI

	Ukupno uzoraka	KEMIJSKI			MIKROBIOLOŠKI		
		Br. uzoraka	Neispravno		Br. uzoraka	Neispravno	
			Broj	%		Broj	%
1. VODA ZA PIĆE							
1.1. javni vodovodi							
1.1.1 sirova voda - ukupno	211	207	157	75,9	157	48	30,6
sanitarna inspekcija	14	14	13	92,9	14	2	14,3
po ugovoru	197	197	144	73,1	143	46	32,2
1.1.2 prerađena voda - ukupno	2615	2581	148	5,7	2565	278	10,8
sanitarna inspekcija	495	495	57	11,5	495	66	13,3
po ugovoru	2120	2086	91	4,4	2070	212	10,2
1.2. ostali javni objekti - ukupno	275	224	63	28,1	262	83	31,7
sanitarna inspekcija	-	-	-	-	-	-	-
po ugovoru	275	224	63	28,1	262	83	31,7
1.3. voda u originalnoj ambalaži	9	4	0	0	7	2	28,6
1.3.1. mineralna							
sanitarna inspekcija							
po ugovoru							
1.3.2. izvorska							
sanitarna inspekcija							
po ugovoru							
1.3.3. stolna	9	4	0	0	7	2	28,6
sanitarna inspekcija	-	-	-	-	-	-	-
po ugovoru	9	4	0	0	7	2	28,6
1.3.4. soda							
sanitarna inspekcija							
po ugovoru							
1.4. individualna vodoopskrba	65	25	11	44,0	59	49	83,1
2. VODE ZA KUPANJE	533	532	224	42,1	533	85	15,9
2.1. bazeni sa slatkim vodom	461	460	222	48,3	461	45	9,8
otvoreni	151	151	38	25,2	151	11	7,3
zatvoreni	310	309	184	59,5	310	34	11,0
2.2. bazeni sa morskom vodom							
otvoreni							
zatvoreni							
2.3. jezera	58	58	2	3,5	58	26	44,8
2.4. šljunčare							
2.5. morske plaže							

ZDRAVSTVENA EKOLOGIJA

Tablica 2.

UZROCI ZDRAVSTVENE NEISPRAVNOSTI VODA U OSJEČKO-BARANJSKOJ ŽUPANIJI U 2008. GODINI

Pokazatelji *	Javni vodovodi- sirova voda		Javni vodovodi- prerađena voda		Ostali javni vodoopskrbni objekti	
	Br. određivanja	neispravno	Br. određivanja	neispravno	Br. određivanja	neispravno
Ukupne suspenzije	40	23	-	-	-	-
Kjeldahl-N	39	3	-	-	-	-
Mn	160	115	198	39	38	22
Na	100	7	-	-	-	-
PO₄³⁻	39	5	-	-	-	-
NH₄⁺	196	64	-	-	133	15
Mutnoća	194	101	1064	59	130	30
Utrošak KMnO₄	196	27	-	-	-	-
As	113	40	128	16	-	-
Fe	186	130	752	69	82	40
UBB 22^oC	171	38	2387	123	262	51
UBB 37^oC	173	38	2387	217	262	69
UK 37^oC	173	23	-	-	262	24
FK 37^oC	132	9	-	-	-	-
Escherichia coli	97	6	-	-	72	5
Enterokoki	117	8	-	-	-	-
Pseudomonas aeruginosa	92	10	-	-	-	-

* Pokazatelji koji prelaze 5% neispravnosti u odnosu na broj određivanja (minimalni broj određivanja iznosi 20)

Izvor podataka: Zavod za javno zdravstvo Osječko-baranjske županije

MJERENJE KONCENTRACIJE PELUDI ALERGOGENIH BILJAKA U ZRAKU NA PODRUČJU OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE

Važan cilj ocjene kakvoće zraka je dobivanje informacije potrebne za ocjenu izloženosti stanovnika onečišćenju zraka i njegovog utjecaja na zdravlje. Izloženost ljudi onečišćenju zraka može imati za posljedicu različite zdravstvene učinke, ovisno o vrsti onečišćenja, razini, trajanju i učestalosti izloženosti te toksičnosti onečišćujuće tvari.

Za upravljanje kakvoćom zraka na nekom području potrebno je stalno pratiti koncentracije onečišćujuće tvari znakovitih za izvore onečišćenja zraka toga područja i uspoređivati izmjerene koncentracije s vrijednostima koje služe za ocjenu kakvoće zraka. Važan cilj ocjene kakvoće zraka je dobivanje informacije potrebne za ocjenu izloženosti stanovnika onečišćenju zraka i njegovog utjecaja na zdravlje. Izloženost ljudi onečišćenju zraka može imati za posljedicu različite zdravstvene učinke, ovisno o vrsti onečišćenja, razini, trajanju i učestalosti izloženosti te toksičnosti onečišćujuće tvari.

Organizacija mjerne mreže za praćenje onečišćenja zraka na nekom urbanom području dinamički je proces koji se mijenja, harmonizira i unapređuje u ovisnosti o novim znanstvenim saznanjima s tog područja.

Ispitivanja onečišćenja vanjske atmosfere grada Osijeka, koja se kontinuirano provode od 1972. godine, nastavljena su i u 2008. godini, te su na području Osječko-baranjske županije izvršeni slijedeći radovi:

- **određivanje koncentracije peludi alergogenih biljaka u zraku na dvije mjerne postaje na području Osječko-baranjske županije (Osijek, F.Krežme 1 i Našice, Bana Jelačića 6)**

Alergija je prekomjerna reakcija obrambenog sustava organizma na inače neškodljive tvari. Tvari koje izazivaju alergiju zovemo alergenima, a to su najčešće cvjetni prah (pelud). Peludna hunjavica se javlja sezonski. Uzrokuje ju cvjetni prah (pelud) drveća, trava i korova. Ako se simptomi javljaju svake godine od srpnja do listopada, vjerojatno je riječ o alergiji na ambroziju.

U Hrvatskoj je, prema nekim studijama, alergijski rinitis prisutan do sedam posto, a astma do četiri posto. Područje istočne Hrvatske, posebice okolica Osijeka, evidentirano je kao područje s najvećom koncentracijom ambrozije u ovom dijelu Europe. Za prevenciju alergijskih simptoma od posebnog značaja za liječnika i bolesnika je podatak o početku i kraju peludne sezone, te dragocjen podatak pruža sustavno mjerenje koncentracije peludnih zrnaca u zraku.

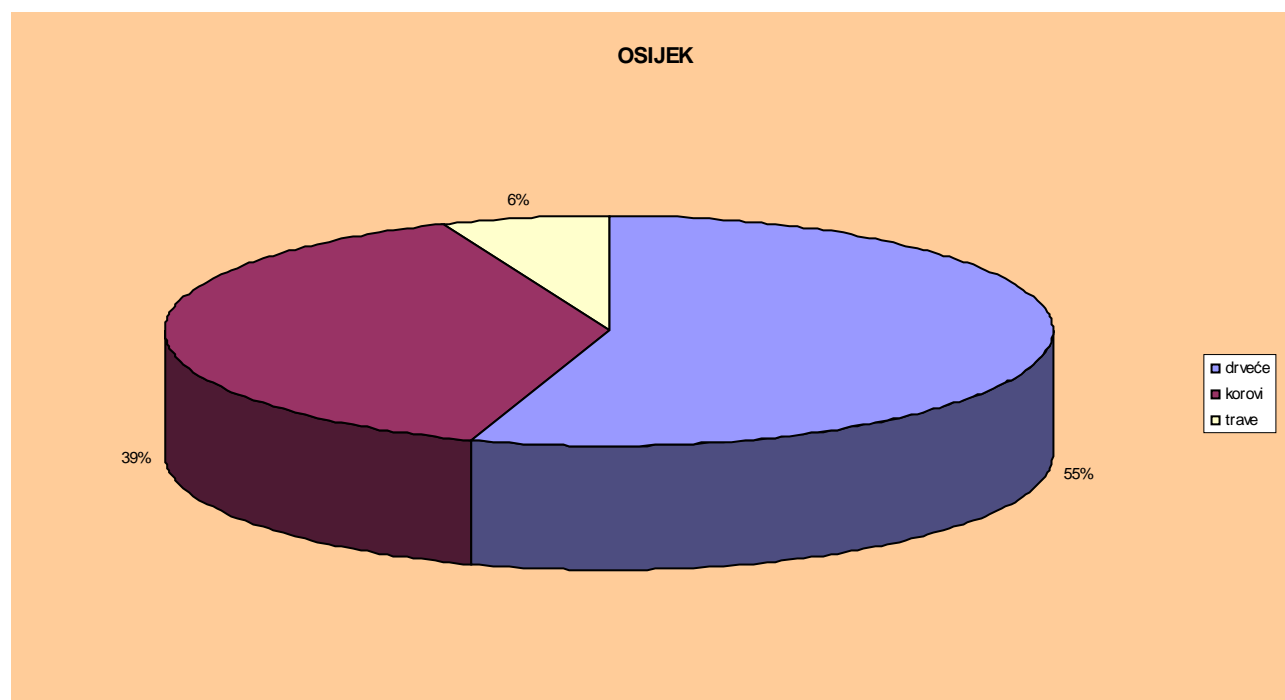
Zavod za javno zdravstvo Osječko-baranjske županije u suradnji s Udrugom za borbu protiv alergijskih bolesti u kolovozu 2001. godine započeo je mjerenje koncentracije peludi ambrozije u zraku. Od 2002. godine mjeri se koncentracija i ostalih alergogenih biljaka u zraku. Zavod za javno zdravstvo Osječko-baranjske županije svakodnevno, putem sredstava javnog priopćavanja, obavještava javnost o koncentraciji peludi alergogenih biljaka u zraku.aku.

Mjerna postaja br.1. Osijek, F. Krežme 1

Obradom podataka dobivenih u razdoblju od 04.02.2008 do 16.10.2008 utvrđeno je da je tijekom proljetnih mjeseci najčešći alergen pelud breze, čempresa, topole, vrbe i jasena, od svibnja je u zraku povećana koncentracija peludi trava, a od srpnja do kraja sezone najbrojniji alergen je pelud korova (ambrozije i koprive).

Slika 1.

UDIO PELUDI DRVEĆA, TRAVA I KOROVA U UKUPNOJ KOLIČINI PELUDI U 2008. GODINI NA MJERNOJ POSTAJI I. OSIJEK, F. KREŽME 1

Pelud našeg najjačeg i najčešćeg alergena, biljke iz roda *Ambrosia* sredinom kolovoza prelazi granicu od 30 zrnaca /m³, što je koncentracija koja izaziva alergijske reakcije kod ljudi.

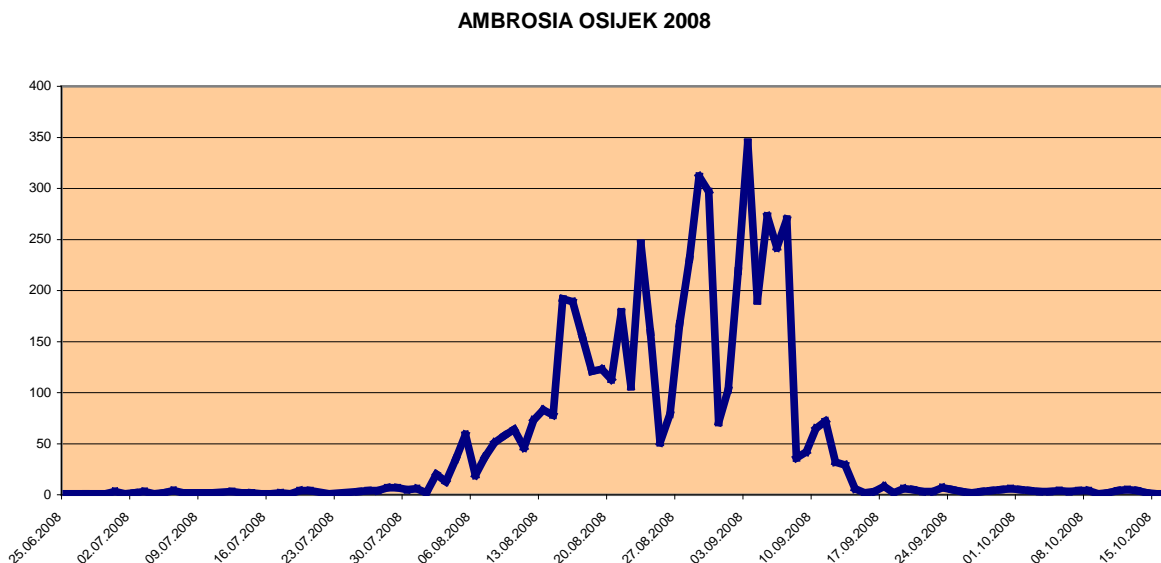
Pored Ambrozije najbrojnija je bila pelud koprive (por. *Urticaceae*).

Ukupna godišnja količina peludi Ambrozije u 2008. godini iznosila je **5550 zrnaca** sa **maksimalnom dnevnom koncentracijom od 345 zrnaca /m³**, koja je zabilježena **03. rujna 2008** godine. Kako je granica alergijske reakcije za pelud ambrozije 30 zrnca /m³ na dan, vidljivo je da je na području grada Osijeka izmjerena maksimalna dnevna koncentracija puno veća od one koja izaziva alergijsku reakciju. U 2008 godini bilo je **39 dana** kada je **dnevna koncentracija peludi ambrozije bila >30 zrnca /m³**. Ukupna polinacija ambrozije je trajala **113 dana**.

Slika 2.

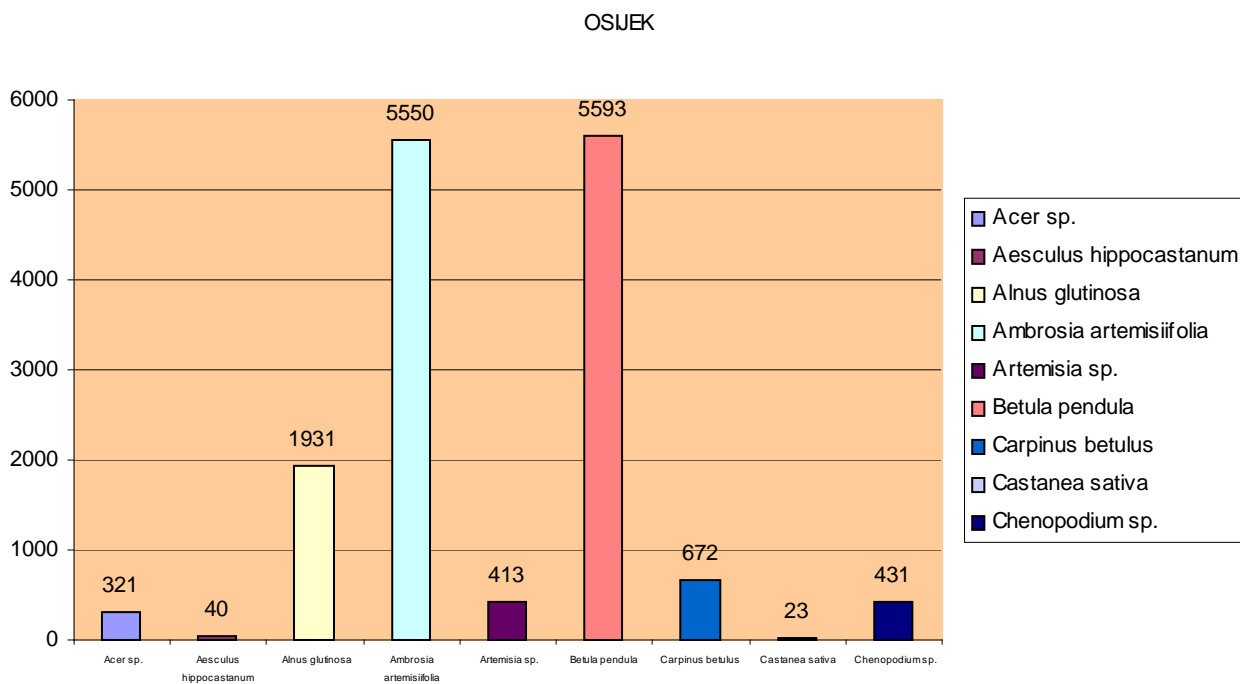
KRETANJE KONCENTRACIJE PELUDI AMBROZIJE (AMBROSIA ARTEMISIIFOLIA) U 2008. GODINI NA MJERNOJ POSTAJI 1. OSIJEK, F. KREŽME 1

Osim mjerenja koncentracije peludi ambrozije (*Ambrosia artemisiifolia*) vršena su mjerenja i ostalih alergogenih biljaka.

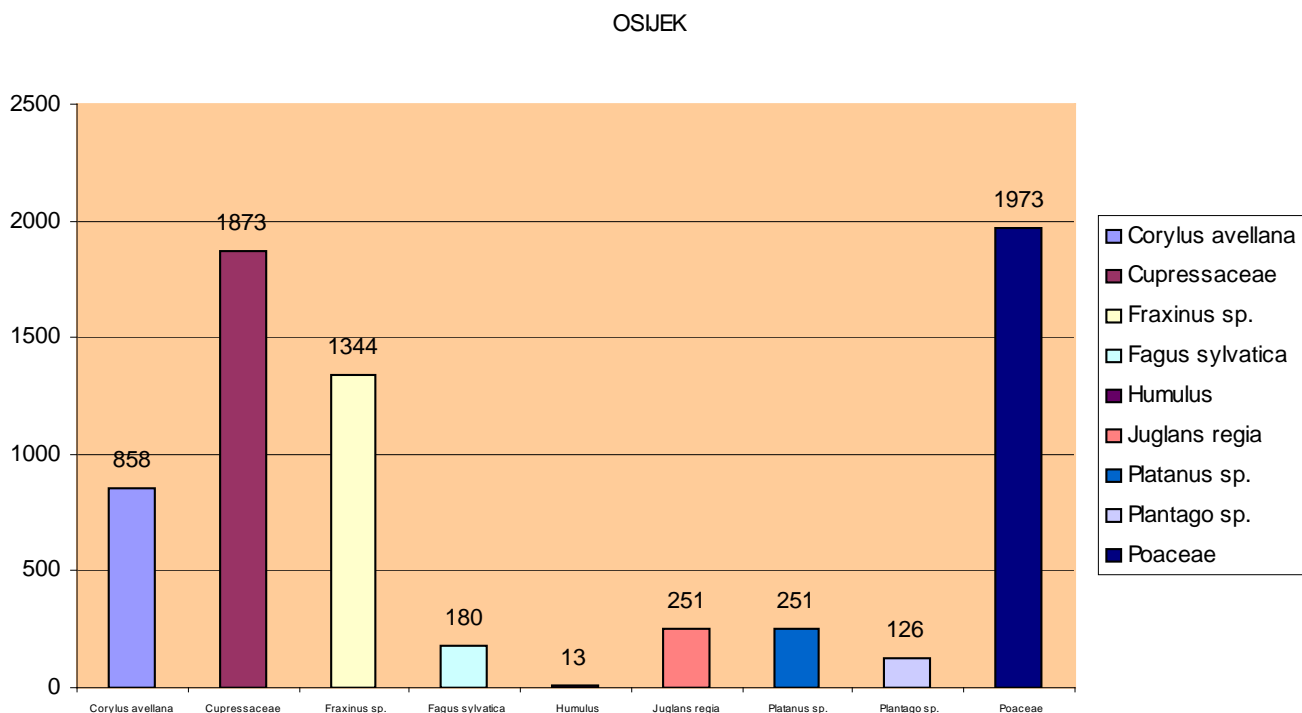
Slika 3.

PRIKAZ REZULTATA MJERENJA KONCENTRACIJE PELUDI SVIH OSTALIH BILJAKA NA MJERNOJ POSTAJI 1. OSIJEK, F. KREŽME 1

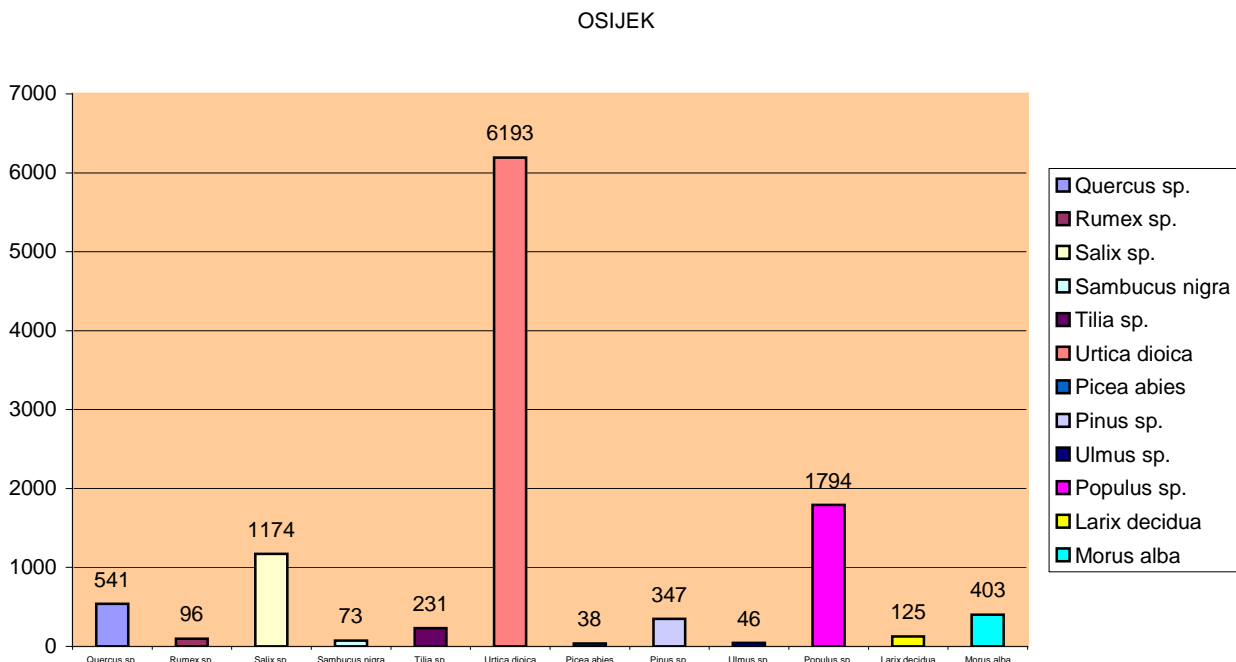
Slika 3.a

PRIKAZ REZULTATA MJERENJA KONCENTRACIJE PELUDI SVIH OSTALIH BILJAKA NA MJERNOJ POSTAJI I. OSIJEK, F. KREŽME 1 (nastavak)

Slika 3.b

PRIKAZ REZULTATA MJERENJA KONCENTRACIJE PELUDI SVIH OSTALIH BILJAKA NA MJERNOJ POSTAJI I. OSIJEK, F. KREŽME 1 (nastavak)

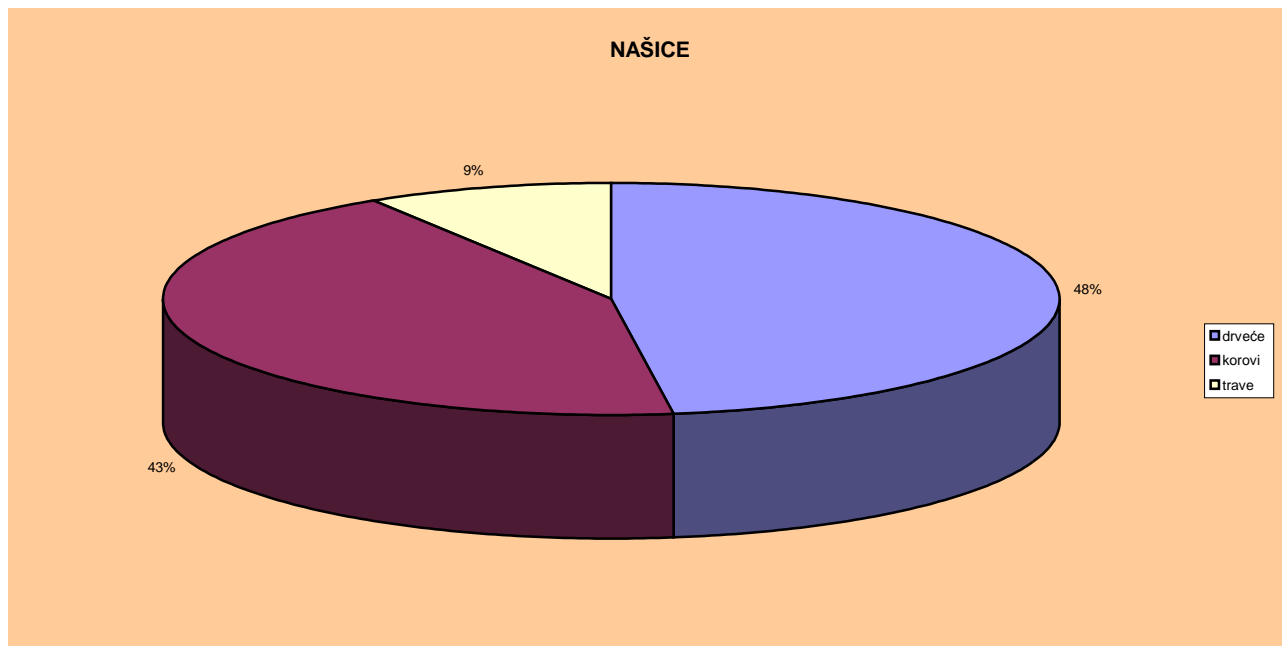

Mjerna postaja br.2. Našice, Bana Jelačića 6

Obradom podataka dobivenih u razdoblju od 05.02.2008 do 6.10.2008 utvrđeno je da je tijekom proljetnih mjeseci najčešći alergen pelud johe, breze i topole, od svibnja je u zraku povećana koncentracija peludi trava, a od srpnja do kraja sezone najbrojniji alergen je pelud korova (ambrozije i koprive).

Slika 4.

UDIO PELUDI DRVEĆA, TRAVA I KOROVA U UKUPNOJ KOLIČINI PELUDI U 2008. GODINI. NA MJERNOJ POSTAJI 2. NAŠICE, BANA JELAČIĆA 6

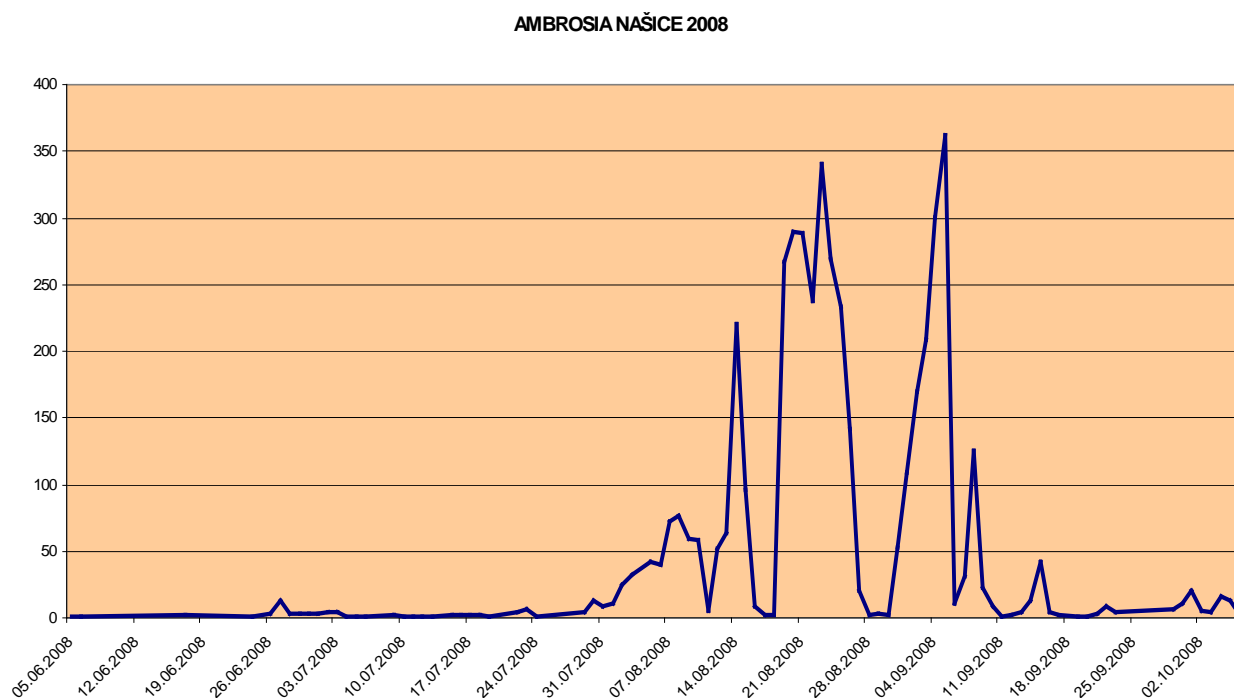
Pelud našeg najjačeg i najčešćeg alergena, biljke iz roda **Ambrosia** sredinom kolovoza prelazi granicu od 30 zrnaca /m³, što je koncentracija koja izaziva alergijske reakcije kod ljudi.

Pored Ambrozije najbrojnija je bila pelud koprive (por. *Urticaceae*).

Ukupna godišnja količina peludi Ambrozije u 2008. godini iznosila je **4630 zrnaca** sa **maksimalnom dnevnom koncentracijom** od **362 zrnaca /m³**, koja je zabilježena **05. rujna 2008** godine. Kako je granica alergijske reakcije za pelud ambrozije 30 zrnca /m³ na dan, vidljivo je da je na području grada Našica izmjerena maksimalna dnevna koncentracija puno veća od one koja izaziva alergijsku reakciju. U 2008 godini bilo je **28 dana** kada je **dnevna koncentracija peludi ambrozije bila >30 zrnca /m³**. Ukupna polinacija ambrozije je trajala **123 dana**.

Slika 5.

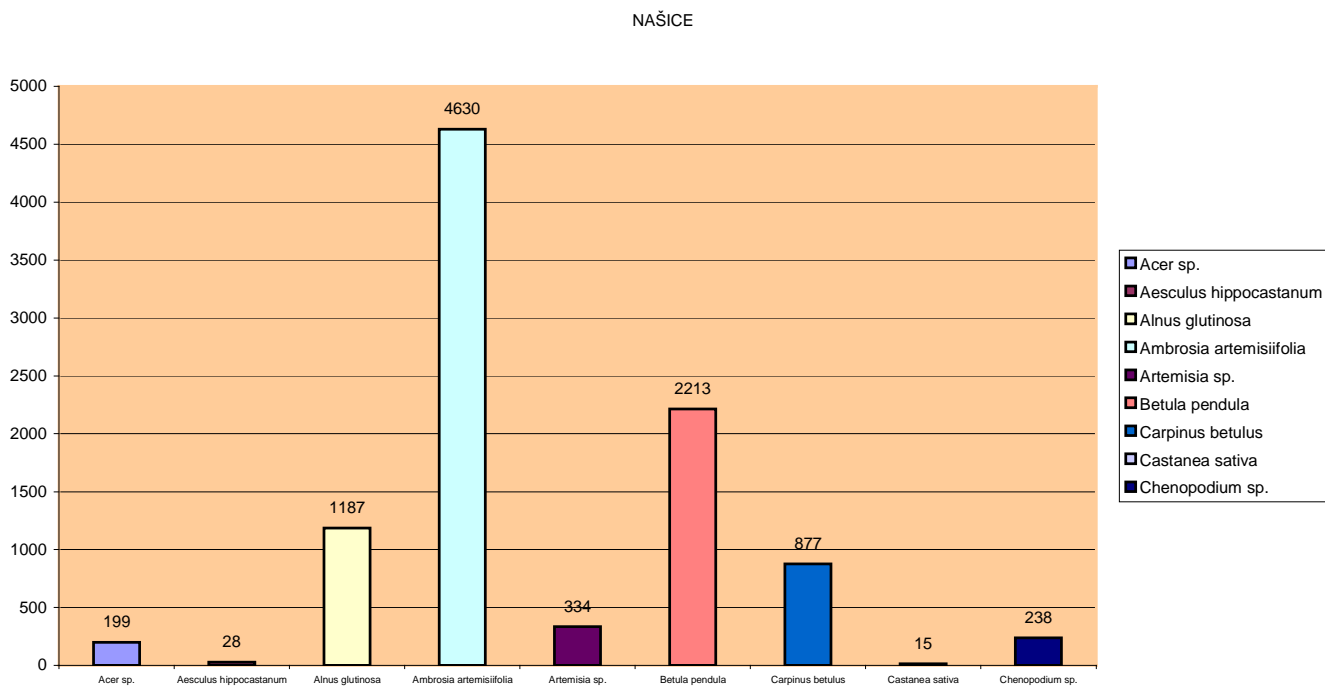
KRETANJE KONCENTRACIJE PELUDI AMBROZIJE (AMBROSIA ARTEMISIIFOLIA) U 2008. GODINI NA MJERNOJ POSTAJI 2. NAŠICE, BANA JELAČIĆA 6

NAPOMENA: Preparati datuma : 16.,17.,18.,28.,29. i 30. 08.2008. nisu bili adekvatni za očitavanje zbog tehničkih problema sa Burchardovim aparatom. Osim mjerenja koncentracije peludi ambrozije (*Ambrosia artemisiifolia*) vršena su mjerenja peludi i ostalih alergogenih biljaka.

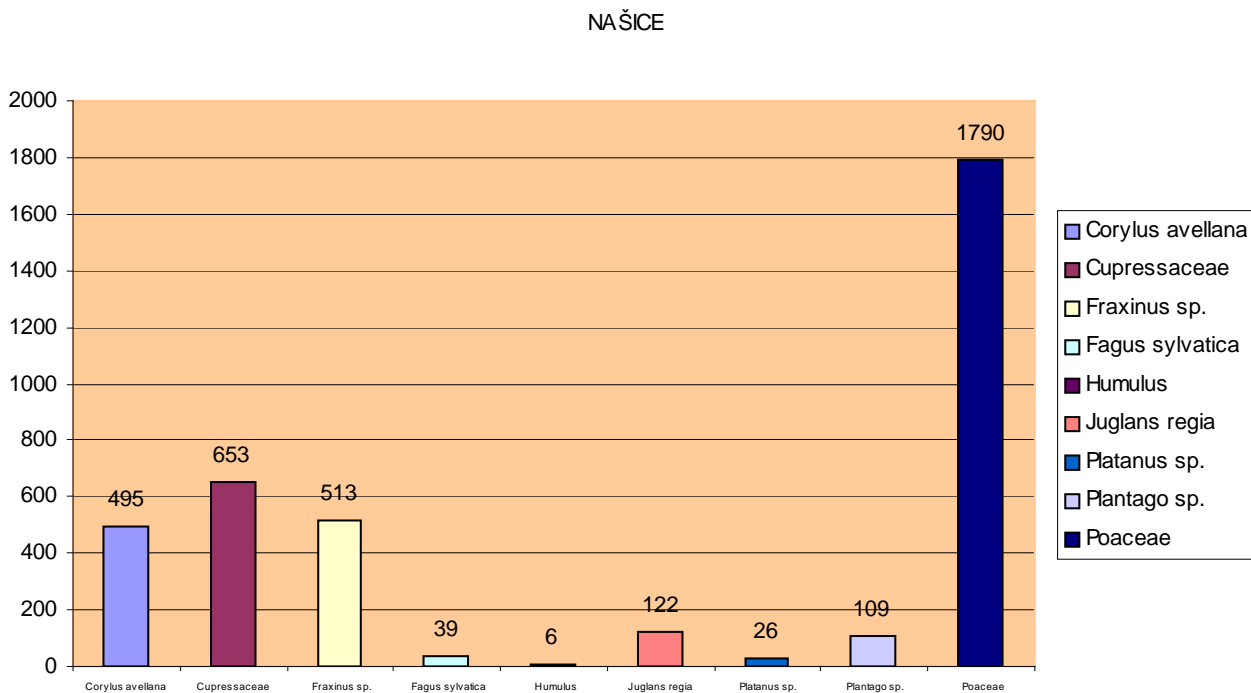
Slika 6.

PRIKAZ REZULTATA MJERENJA KONCENTRACIJE PELUDI SVIH OSTALIH BILJAKA NA MJERNOJ POSTAJI 2. NAŠICE, BANA JELAČIČA 6

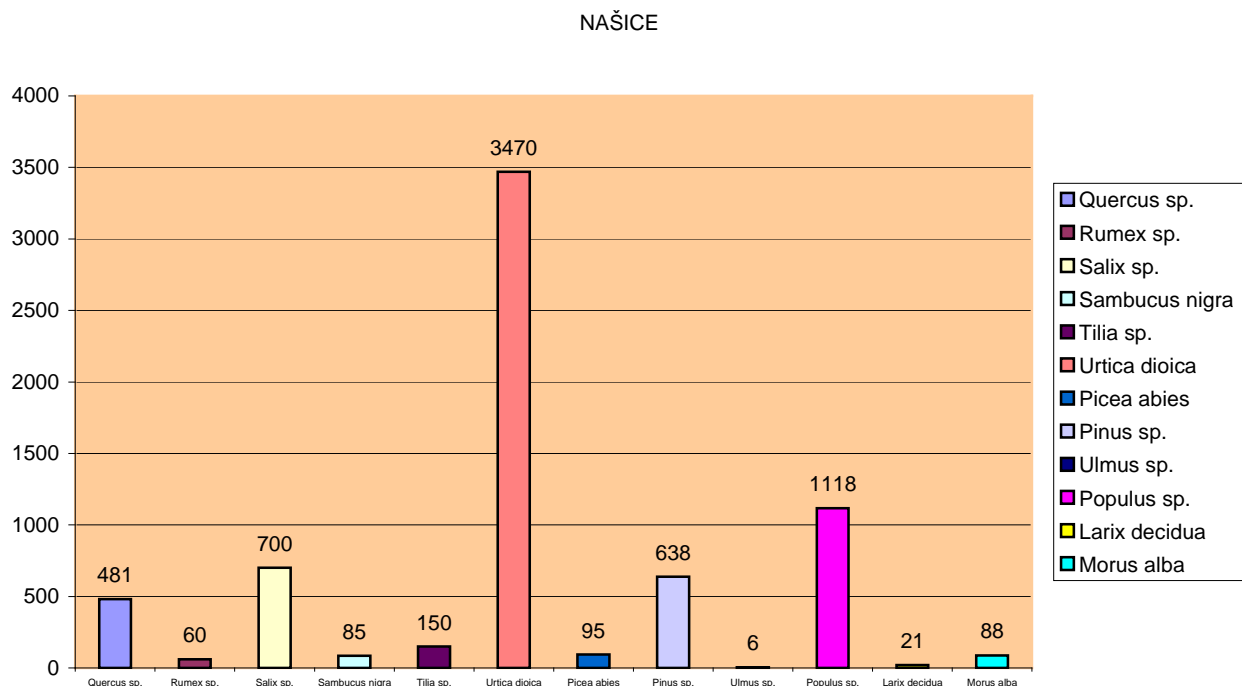
Slika 6.a

PRIKAZ REZULTATA MJERENJA KONCENTRACIJE PELUDI SVIH OSTALIH BILJAKA NA MJERNOJ POSTAJI 2. NAŠICE, BANA JELAČIČA 6 (nastavak)

Slika 6.b

PRIKAZ REZULTATA MJERENJA KONCENTRACIJE PELUDI SVIH OSTALIH BILJAKA NA MJERNOJ POSTAJI 2. NAŠICE, BANA JELAČIĆA 6 (nastavak)

Ova mjerenja daju dobru informaciju liječnicima i ljudima alergičnim na pelud, o vremenu pojavljivanja pojedinih vrsta peludi, ona moraju biti dugotrajna, stalno proširivana, ali isto tako ne trebaju biti sama sebi svrhom nego poslužiti kao meritorni dokaz za rješavanje mnogih urbanih i drugih problema.